

УДК 347.77

ОСОБЛИВОСТІ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ДОСЛІДНИЦЬКОМУ ПРОСТОРИ

©Фесенко Н. С.

*Харківський регіональний інститут державного управління Національної академії
державного управління при Президентіві України*

Інформація про автора

Фесенко Наталія Св'ятославівна: ORCID 0000-0001-8582-8066; nataliya_fesenko@ukr.net; кандидат наук з державного управління, доцент; Харківський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України; просп. Московський, 75; м. Харків, 61001, Україна.

У статті розглядаються головні прерогативи сучасного розвитку держав – економічне процвітання, безпека існування, інформаційно-комунікаційний простір та свобода руху знань й інтелектуальних здобутків. Визначено результати інтелектуальної діяльності як рушійної силосоціально-економічного розвитку будь-якої країни. В роботі представлено принципи ранжування країн світу за ступенем економічного стану, що визначення індексу глобальної конкурентоспроможності, наявність новітніх технологій та наукових винаходів. Проаналізовано систему поділудержав на групи в світовому рейтингу розвитку, де перша – це країни «початкової стадії розвитку», які забезпечують конкурентоспроможність за рахунок наявних сировинних ресурсів і дешевої некваліфікованої робочої сили; друга – країни «ефективного розвитку», що означає присутність на їхніх ринках складної і технологічної продукції високої якості; третя – країни «стадії інноваційного розвитку», де присутня унікальна та ексклюзивна продукція найвищої якості і складності, завдяки чому бізнес може конкурувати на глобальних ринках. Визначено особливості європейської спільної політики у сфері науково-дослідної діяльності та інтелектуальної власності, які є основною рушійною силою європейської конкурентоспроможності в глобалізованому світі. Розкрито прерогативи функціонування Європейського дослідницького простору, який узагальнює європейський шлях до досконалості в наукових дослідженнях та захисті інтелектуального продукту. Доведено необхідність запровадження в Україні європейського досвіду підтримки наукової, інноваційної та інтелектуальної діяльності.

Ключові слова: інтелектуальна власність, управління інтелектуальною власністю, науково-дослідна сфера, конкурентоспроможність, інноваційність, європейський дослідницький простір.

Фесенко Н. С. «Особенности содержания обучения системы управления интеллектуальной собственностью в Европейском исследовательском пространстве»

В статье рассматриваются основные прерогативы современного развития государств – экономическое процветание, безопасность существования, информационно-коммуникационное пространство и свобода движения знаний и интеллектуальных достижений. Определены результаты интеллектуальной деятельности как движущей силы социально-экономического развития любой страны. В работе представлены принципы ранжирования стран мира по степени экономического состояния, включающие определение индекса глобальной конкурентоспособности, наличие новейших технологий и научных изобретений. Проанализирована система распределения государств на группы в мировом рейтинге развития, где первая – это страны «начальной стадии развития», которые обеспечивают конкурентоспособность за счет имеющихся сырьевых ресурсов и дешевой неквалифицированной рабочей силы; вторая – страны «эффективного развития», что означает присутствие на их рынках сложной и технологичной продукции высокого

качества; третья – страны «стадии инновационного развития», где присутствует уникальная и эксклюзивная продукция высокого качества и сложности, благодаря чему бизнес может конкурировать на глобальных рынках. Определены особенности европейской общей политики в сфере научно-исследовательской деятельности и интеллектуальной собственности, которые являются основной движущей силой европейской конкурентоспособности в глобализирующемся мире. Раскрыты prerogatives функционирования Европейского исследовательского пространства, которое обобщает европейский путь к совершенству в научных исследованиях и защите интеллектуального продукта. Доказана необходимость введения в Украине европейского опыта поддержки научной, инновационной и интеллектуальной деятельности.

Ключевые

слова: интеллектуальная собственность, управление интеллектуальной собственностью, научно-исследовательская сфера, конкурентоспособность, инновационность, Европейское исследовательское пространство.

Fesenko N. S. “Features learning content management system intellectual property in the european research area”

The article examines the main prerogatives of the modern development of the states – economic prosperity, security of existence, information and communication space and freedom of movement of knowledge and intellectual achievements. The results of intellectual activity are determined as a driver of socio-economic development of any country. The paper presents the principles of the ranking of countries according to the degree of the world economic condition, including the definition of the index of global competitiveness, the availability of new technologies and scientific inventions. The system of distribution of states into groups in the world ranking is analyzed, where the first – it is the country's «infancy», which ensure the competitiveness within the existing natural resources and cheap unskilled labor; the second – it is the countries of «effective development», that means to the presence in their markets complex and technologically high-quality products; the third – countries «stage of innovative development», where there are the unique and exclusive products of high quality and complexity, so that business can compete in global markets. The features of a common European policy in the field of scientific research and intellectual property are determined, which are the main driver of European competitiveness in a globalizing world. The prerogatives of the functioning of the European Research Area are exposed, which generalizes the European way to the excellence in the scientific research and protection of intellectual product. The necessity of introduction of European experience of the supporting scientific, innovation and intellectual activity in Ukraine is proved.

Key words: intellectual property, management of intellectual property, scientific and research sphere, competitiveness, innovativeness, European Research Area.

Постановка проблеми. Сучасний світ надзвичайно складний і динамічний. Визначальним є посилення процесу глобалізації, тобто збільшення взаємодії економічних, політичних, культурних та інших факторів. Нові геополітичні підходи враховують наявність економічних, інформаційних, комунікаційних, інтелектуальних, енергетичних, військово-технологічних та інших видів ресурсів. Велику роль відіграють також інтеграційні процеси, в ході яких формуються нові наднаціональні утворення, диктуючи новий геополітичний поділ світу. Для сучасних держав-лідерів prerogativami виступають економічні досягнення та процвітання народів. А ці цілі базуються на використанні знань та інноваційних підходів. Саме тут виникає необхідність в управлінні інтелектуальною власністю та в її захисті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аспекти та принципи управління інтелектуальною власністю, правові основи функціонування цієї сфери досліджували Г. Г. Азгальдов, Ю. Л. Бощицький, О. Б. Бутнік-Сіверський, С. О. Довгий, В. С. Дроб'язко, В. О. Жаров, В. О. Зайчик, С. Є. Захаров, Г. А. Зміївський, О. В. Костін, П. П. Крайнев,

О. Б. Нікітюк, О. А. Підпригора, С. Ю. Поляков, П. В. Солошенко, А. З. Шайхатдінов, Л. В. Шиковата ін. Загальні засади розвитку Європейського дослідницького простору та спільної європейської науково-технічної політики визначено в працях Д. Дайнена, О. В. Дзяда, Н. Мусіса, О. М. Рудіка та ін.

Формулювання цілей статті. Метою статті є визначення особливостей системи Європейського дослідного простору та обґрунтування механізму управління інтелектуальною діяльністю в ньому.

Виклад основного матеріалу. Людина в сучасному світі кожен день продукує ідеї, робить відкриття, дивує винаходами. Тенденції розвитку науки, культури, техніки і виробництва, особливо в другій половині ХХ ст., свідчать про те, що людство у своєму розвитку підійшло до тієї межі, коли подальший прогрес буде зумовлюватися саме розумовою діяльністю суспільства. І саме результати інтелектуальної діяльності будуть визначати стратегію і тактику соціально-економічного розвитку будь-якої країни [1].

О. М. Джеджула та Ю. Л. Хом'яківський у своїй статті, досліджуючи проблеми інтелектуальної активності інженера в сучасному інформаційному суспільстві, доходять висновку, що матеріальні продуктивні сили на нинішньому етапі розвитку науково-технічного прогресу за умови вільного вдосконалювання людини поступово стають його результатом. Учені доводять, що однією з головних рис сучасної економічної системи є радикальна зміна організаційної структури, що відбувається на тлі становлення постіндустріального виробництва унікальних благ і послуг [2]. Це перетворення визначив Е. Тоффлер [3], обґрунтувавши зв'язок головної сучасної трансформації з переходом від традиційних матеріальних цінностей до таких, що виходять на перше місце людських потреб, розглянутих у всьому їхньому різноманітті.

На думку Ю. Л. Боцицького, приклади успішного розвитку та економічного зростання багатьох країн світу свідчать, що найбільш динамічними галузями національних економік є ті, які пов'язані з інтенсивною діяльністю у сфері знань та інтелектуальної власності. Такі тенденції, вважає автор, важливі не лише для ефективної правової охорони інтелектуальної власності – як стратегічного інструменту економіки, а й для інвестицій, які потрібно буде збільшувати для створення підґрунтя національного розвитку і підвищення актуальності інтелектуальної власності [4].

За результатами досліджень Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ), найбільш розвинені світові країни у стратегію економічного підйому закладають наявність новітніх технологій та наукових винаходів. Цей інноваційний показник присутній у визначенні індексу глобальної конкурентоспроможності (GCI) для ранжування країн за їхнім становищем. О. В. Дзяд та О. М. Рудік наводять принципи ВЕФ щодо поділу держав світу за ступенем економічного розвитку. Перша група – країни «початкової стадії розвитку», які забезпечують конкурентоспроможність за рахунок наявних сировинних ресурсів і дешевої некваліфікованої робочої сили. Характерними ознаками для таких держав виступає низька продуктивність праці та цінова конкуренція на ринках [5, с.566]. Другий щабель репрезентують країни «ефективного розвитку», що означає присутність на ринках складної і технологічної продукції високої якості. Конкурентоспроможність цих держав підтверджує якість вищої освіти та професійної підготовки, гнучкість та мобільність ринку праці, наявність трудового законодавства, що сприяє розвитку бізнесу. Як зазначають О. В. Дзяд та О. М. Рудік, саме в таких суспільствах наявні стабільна банківська система, ринок капіталу та землі, технологічна готовність країн широко впроваджувати в економіку нові технології.

Третю, найвищу сходинку, названу експертами ВЕФ «стадією інноваційного розвитку», представляє значне зростання заробітної плати та високий рівень життя людей. У країнах третьої групи присутня унікальна та ексклюзивна продукція найвищої якості і складності, завдяки чому бізнес може конкурувати на глобальних ринках [5, с. 567].

Узагальнюючи статистичні дані, можна дійти висновку, що США, Японія та більшість країн-членів Європейського Союзу належать до третьої, інноваційної групи і посідають провідні позиції в рейтингу конкурентоспроможності (табл.1)[6].

Таблиця 1

Рейтинг конкурентоспроможності країн світу

Місцев рейтингу GCI	Економіка країни	Значення (max.= 7)
1	2	3
1	Швейцарія	5.8
2	Сингапур	5.7
3	США	5.6
4	Німеччина	5.5
5	Нідерланди	5.5
6	Японія	5.5
7	Гонконг	5.5
8	Фінляндія	5.5
9	Швеція	5.4
10	Велика Британія	5.4
11	Норвегія	5.4
12	Данія	5.3
13	Канада	5.3
14	Катар	5.3
15	Тайбей	5.3
16	Нова Зеландія	5.3
17	ОАЕ	5.2
18	Малайзія	5.2
19	Бельгія	5.2
20	Люксембург	5.2
...77	Хорватія	4.1
78	Гватемала	4.1
...79	Україна	4.0
80	Таджикістан	4.0
...140	Гвінея	2.8

Аналізуючи звіт Європейської Комісії щодо успішності запроваджень наукових досліджень та інноватики, можна дійти висновку, що економічні досягнення країн-членів ЄС на пряму пов'язані з наявністю та розвитком таких складових, як людські ресурси, прозора, успішна та приваблива дослідницька система, фінансова підтримка та інвестиції, інституційний чинник, інтелектуальні активи та новаторство. Сполучення цих інструментів дозволило Євроспівтовариству одержати в 2010 році потужні економічні прориви [7].

Слід зазначити, що мультиполярність світового розвитку неможлива без постійного підвищення конкурентного статусу країн, вона супроводжується інноваціями в технологічній сфері та фінансовими вкладеннями в людський капітал. Економічна парадигма зростання конкурентоспроможності Європейського Союзу пов'язана з подоланням стабільного

відставання держав угруповання від США за показниками рівня продуктивності праці, результативності та ефективності впровадження новацій та модернізації вже існуючих потужностей.

Європейська дослідна діяльність поступається світовій через розбіжність національних політик щодо науки та досліджень у різних державах-членах ЄС, а також через розпорошеність зусиль у цій галузі. Як стверджує Н. Мусис, саме тому спільна політика щодо науково-дослідної діяльності є вкрай важливою для європейської інтеграції. Метою цієї політики є координування національних політик щодо дослідної діяльності й визначення та втілення в життя дослідницьких програм, які відповідають інтересам всієї Європи, – програм, які потребують великого ринку, враховують інтереси всіх держав-членів і які вимагають таких технічних та людських ресурсів, яких держави-члени не можуть надати самостійно [8, с. 321].

На світовому рівні лише скоординована дослідна діяльність держав-членів може дозволити Європейському Союзові відігравати провідну роль у широкопрофільних міжнародних програмах, зокрема присвячених нинішнім глобальним змінам [8]. Наукова діяльність має суттєве значення для визначення промислової стратегії, особливо в її високотехнологічних секторах, адже вона створює підґрунтя для прогнозування розвитку технологій і їх розроблення. Вона також необхідна для стимулювання використання надійних джерел енергії, що зменшують залежність Європи від імпортованої нафти, зокрема через розроблення технології термоядерного синтезу.

Саме тому в грудні 2015 року Європейська Комісія оприлюднила заходи щодо створення сприятливих умов функціонування Європейського дослідницького простору (ERA), серед яких запропоновано новий інформаційний сайт із заявленою метою уніфікації цієї області, відкритої до світу і за допомогою якої наукові знання, технології та новатори зможуть вільно рухатися. А стратегічна програма розвитку наукового поля ЄС до 2020 року уможливить цю «п'яту свободу пересування». Документ має назву «EuropeanResearchAreaVision 2020», і в цьому огляді Європейська Комісія узагальнює європейський шлях до досконалості в наукових дослідженнях і визначає Європейський дослідницький простір основною рушійною силою європейської конкурентоспроможності в глобалізованому світі [9].

До 2020 року всі суб'єкти ЄС в повній мірі мають отримати вигоду з наявності «п'ятої свободи» в Європейському дослідницькому просторі (ERA) – вільному пересуванні дослідників, знань і технологій. ERA забезпечить привабливі умови та ефективно і дієво управління у сфері проведення досліджень і інвестування в сектори науки і розвитку технологій в Європі. Це дасть потужний поштовх розвитку дослідницької діяльності завдяки сприянню здоровій загальноєвропейській науковій конкуренції при забезпеченні належного рівня співпраці та координації. Науково-дослідницький ареал зможе вчасно реагувати на потреби й амбіції громадян і ефективно сприятиме сталому розвитку та конкурентоспроможності Європи. Європейський дослідницький простір ERA повинен міцно вкорінитися в суспільстві і реагувати на його потреби і амбіції в цілях досягнення сталого розвитку.

Слід відзначити, що в зазначеній стратегії Єврокомісія підкреслила важливість взаємовигідної підтримки суспільства та науки. Як стверджується в огляді, європейська публіка підтримала науку і технологічну базу, які грають ключову роль, відповідаючи на потреби громадян і бізнесу за допомогою найважливіших наукових винаходів. Основні проблеми вирішуються високим рівнем державних і приватних інвестицій в дослідження і завдяки стратегічному партнерству заради спільного майбутнього за участю Євротовариства, держав-членів і асоційованих держав [9].

Серед пріоритетів політики ERA визначаються декілька напрямів для європейського шляху до досконалості в наукових дослідженнях.

1. Модернізація досліджень, освіти та інноваційної системи йдуть рука об руку. Потужні взаємодії в середині «трикутника знань» (освіта, дослідження та інновації) заохочуються на всіх рівнях, від окремих дослідників, фондів, університетів і науково-дослідних установ до малих і середніх підприємств і транснаціональних компаній, що підтримуються відповідними європейськими механізмами. Дослідження, політики і програми в галузі освіти та інновацій

спільнорозроблені органами державної влади на всіх рівнях із належним залученням відповідних зацікавлених сторін, кожного разу, коли це необхідно для оптимізації їх ефективності, дієвості та цінності для суспільства й економіки. ERA сприяє підтримці людських ресурсів в галузі науки і техніки відповідно до попиту з боку державних та приватних дослідницьких акторів, розвиваючи відповідні структури для належного збалансування сприятливої роботи і особистого життя наукових талантів.

2. Європейський дослідницький простір лежить в основі розвитку європейської конкурентоспроможності. Бізнес стимулює інновації інвестує в Європі, зокрема в науково-дослідницький сектор. Фірми, що працюють в інтересах ERA, матимуть вигоду від єдиного європейського ринку інноваційних товарів і послуг і кращий експортний потенціал на зростаючих зовнішніх ринках по всьому світу. Вони повною мірою користуватимуться можливостями відкритих інновацій через єдиний простір знань, включаючи оперативні рамки прав інтелектуальної власності. Через ERA фірми, включаючи молоді інноваційні компанії та малі і середні підприємства, зможуть бути партнерами Європейської публічної наукової бази і отримати вигоду від привабливих рамок умов і державних закупівель, можливості полегшення їх доступу до європейського, швидкозростаючого ринку інноваційних ідей, товарів і послуг.

Європейський дослідницький простір забезпечує безмежний простір свободи і можливостей для діалогу, обміну і взаємодії у відкритому світі.

3. ERA забезпечує скоординовану підтримку дослідників і науково-дослідних інститутів для проведення наукових заходів. Значна частка державного фінансування досліджень забезпечується за рахунок ERA-широкої відкритої конкуренції на основі якості та актуальності наукових досліджень, таким чином поступово сприяючи необхідній спеціалізації і концентрації в науково-дослідних центрах та покращення фінансового забезпечення їх роботи.

4. За допомогою науки та технологій розвиток потенціалу пропагується в усіх країнах ЄС. Використовуючи повною мірою свій науковий потенціал, всі європейські країни і регіони будуватимуть свої потужності, зберігаючи або отримуючи при цьому доступ до додаткових спеціальних знань і стандартів науки та технологій на решті терен Європи. Це досягається при значній підтримці політики згуртування та відповідної транснаціональної координації для забезпечення оптимального розгортання по всій Європі. Європейський дослідницький простір лежить в основі всіх глобальних мереж науково-технічних знань виробників, дистрибуторів та користувачів.

Європейські науково-дослідні інститути пропонуватимуть привабливі умови для роботи дослідників з усіх частин світу, як чоловіків, так і жінок, в рамках єдиного ринку праці. Така робота відкриває можливість мобільності між країнами і секторами з мінімальними фінансовими або адміністративними перешкодами.

Науково-дослідні установи по всій ERA матимуть стратегічну, фінансову та управлінську автономію щодо співпраці по всій Європі і за її межами, а також ефективну взаємодію з бізнесом та іншими суб'єктами. Ці взаємодії полегшуються на відкритому ринку для контрактних досліджень і відповідного менеджменту у сфері інтелектуальної власності [9].

Слід відзначити, що європейські принципи підтримки наукових кластерів, закладені в програмі «European Research Area Vision 2020» та які було проаналізовано вище, необхідно запроваджувати і в Україні. Показник інноваційності нашої держави дозволив Україні посісти лише 79-ту сходинку із 140 (див. табл.1). Ми входимо до першої групи розвитку за ранжуванням Всесвітнього економічного форуму – до країн «початкової стадії розвитку», де конкурентоспроможність забезпечується за рахунок наявних сировинних ресурсів, а не технологічних проривів і постійної уваги держави до інноваційно-інтелектуальної діяльності.

Як зазначає Ю. Л. Бощицький, специфічною особливістю розвитку концепції інтелектуальної власності є нерозривне поєднання його правових та економічних аспектів. Автор стверджує, що організація функціонування системи управління промисловою власністю в Україні характеризується відсутністю належної координації в роботі органів державного управління, недостатньою ефективністю діяльності структур, які забезпечують захист прав

промислової власності. Таким чином, на сьогодні існує потреба в удосконаленні чинної системи управління інтелектуальною власністю, гармонізації її параметрів із поточними та перспективними вимогами ринкового середовища [4].

Деякі науковці акцентують увагу та тому, що сам процес управління інтелектуальною власністю недостатньо вивчений. Так, Г. Г. Азгальдов та О. В. Костін впевнені, що майже всі праці, де досліджуються питання адміністрування інтелектуальною діяльністю, містять матеріал стосовно не управління, а створення нових інтелектуальних продуктів [10].

Л. В. Шикова зазначає, що управління інтелектуальною власністю – це система стратегічних дій, пов'язаних з об'єктами інтелектуальної власності, та цілеспрямована на ефективний інноваційний розвиток [11].

Інші дослідники сприймають цей процес як сукупність соціальних, психологічних та ідеологічних заходів цілеспрямованого впливу на творчу діяльність новаторів виробництва й направлених на виявлення резервів для досягнення високих кінцевих результатів або як систему стратегічно узгоджених і пов'язаних між собою методів і засобів управління інтелектуальним капіталом, спрямовану на збільшення вартості та результативності його самого та бізнесу в цілому [12].

Таким чином, одностайного трактування змісту поняття «управління інтелектуальною власністю» в науці немає, думки вчених щодо складових цього процесу теж різняться.

Висновки. Проведене дослідження дає змогу стверджувати, що рівень економічного зростання країн світу на пряму залежить від наявності в суспільстві потужної освітньої, наукової та інноваційної баз.

Найбільш розвинені світові держави у стратегію економічного підйому закладають наявність новітніх технологій та наукових винаходів. Цей інноваційний показник присутній у визначенні індексу глобальної конкурентоспроможності (GCI) для ранжування країн за їхнім становищем. Всесвітній економічний форум поділяє всі держави на три групи:

- країни «початкової стадії розвитку»;
- країни «ефективного розвитку»;
- країни «стадії інноваційного розвитку».

Європейська дослідна діяльність поступається світовій через розбіжність національних політик щодо науки та досліджень у різних державах-членах ЄС. На світовому рівні лише скоординована дослідна діяльність держав-членів може дозволити Європейському Союзові відігравати провідну роль у широкопрофільних міжнародних програмах, зокрема присвячених нинішнім глобальним змінам. Економічні досягнення країн-членів ЄС на пряму пов'язані з наявністю та розвитком таких складових, як людські ресурси, прозора, успішна та приваблива дослідницька система, фінансова підтримка та інвестиції, інституційний чинник, інтелектуальні активи та новаторство.

2015 року Європейська Комісія оприлюднила заходи щодо створення сприятливих умов функціонування Європейського дослідницького простору (ERA) під назвою «EuropeanResearchAreaVision 2020», де запропоновано механізм взаємовигідної підтримки суспільства та науки, а також належного менеджменту у сфері інтелектуальної власності.

В Україні недостатньо приділено увагу управлінню інноваційно-інтелектуальною діяльністю. Досвід країн-членів Європейського Союзу щодо підтримки цієї сфери підтверджує необхідність формування ефективної та послідовної державної політики в галузі науки, інноваційних досліджень та інтелектуальної діяльності.

Список використаних джерел

1. Лазня І. В. Економічний зміст інтелектуальної власності / І. В. Лазня, В. О. Рибалкін // Економічна теорія. – 2006. – № 4. – С. 54-61.
2. Джеджула О. М. Інтелектуальна активність інженера в сучасному інформаційному суспільстві [Електронний ресурс] / О. М. Джеджула, Ю. Л. Хом'яківський. – Режим доступу : <http://www.info-library.com.ua/libs/stattya/177-intelektualna-aktivnist-inzhenera-v-suchasnomu-informatsijnomu-suspilstvi.html>.
3. Тоффлер Е. Третя хвиля / Е. Тоффлер. – Київ : Всесвіт, 2000. – 480 с.

4. Бошицький Ю. Л. Інтелектуальна власність в Україні: деякі питання публічного адміністрування / Ю. Л. Бошицький // Часопис Київського університету права. – 2013. – № 3. – С. 212-216.
5. Дзяд О. В. Спільні політики Європейського Союзу та їх значення для України : навч. посіб. / О. В. Дзяд, О. М. Рудік ; за заг. ред. М. Бойцуна, І. Грицяка, Я. Мудрого, Л. Прокопенка та В. Стрельцова. – Київ : Міленіум, 2009. – 668 с.
6. The Global Competitiveness Report 2015-2016 published by the World Economic Forum. – Режим доступу : <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2015-2016/competitiveness-rankings/>.
7. Innovation Union Scoreboard 2010. The Innovation Union's performances coreboard for Research and Innovation 1 February 2011. – Brussels : European Commission, 2011. – Режим доступу : <https://ec.europa.eu/research/era/docs/en/innovation-union-scoreboard-2010.pdf>.
8. Мусис Н. Усе про спільні політики Європейського Союзу/ Н. Мусис; пер. з англійської. — Київ : К.І.С., 2005. – 466 с.
9. European Research Area Vision 2020. – Brussels : European Commission, 2015. – Режим доступу : ec.europa.eu/research/era/pdf/era_vision_2020_en.pdf.
10. Азгальдов Г. Г. Управление интеллектуальной собственностью: стандартные мифы или реальные проблемы? [Электронный ресурс] / Г. Г. Азгальдов, А. В. Костин – Режим доступу : http://www.labrate.ru/kostin/azgaldov-kostin_2010-1_ip-management.doc.
11. Шикова Л. В. Теоретичні аспекти управління інтелектуальною власністю на підприємстві/ Л. В. Шикова // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2014. – Т. 2, вип. 1 (10). – С. 98-104.
12. Пижова Л. Б. Визначення механізмів управління інтелектуальною власністю на підприємстві / Л. Б. Пижова, О. І. Савченко, К. Р. Чуксіна // Вісник НТУ «ХПІ». Сер.: Технічний прогрес та ефективність виробництва. – 2010. – № 5. – С. 133-138.

References

1. Laznya, IV & Rybalkin, VO 2006, 'Ekonomichnyy zmist intelektualnoyi vlasnosti', *Ekonomichna teoriya*, no 4, pp. 54-61.
2. Dzhedzhula, OM & Khomyakivskyy, YuLn.d., *Intelektualna aktyvnis tinzhenera v suchasnomu informatsynomu suspilstvi*, Vinnytsya, <<http://www.info-library.com.ua/libs/stattya/177-intelektualna-aktivnist-inzhenera-v-suchasnomu-informatsijnomu-suspilstvi.html>>.
3. Toffler, E 2000, *Tretyakhvylya*, Vsesvit, Kyiv.
4. Boshytyskyy, YuL 2013, 'Intelektualna vlasnist v Ukrayini: deyaki pytannya publicnogo administruvannya', *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*, no. 3, pp. 212-216.
5. Dzyad, OV & Rudik, OM 2009, *Spilni polityky Yevropeyskoho Soyuzu ta yikh znachennya dlya Ukrayiny*, Milenium, Kyiv.
6. *The Global Competitiveness Report 2015-2016 published by the World Economic Forum*, <<http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2015-2016/competitiveness-rankings/>>.
7. European Commission 2011, *Innovation Union Scoreboard 2010. The Innovation Union's performances core board for Research and Innovation*, Brussels, <<https://ec.europa.eu/research/era/docs/en/innovation-union-scoreboard-2010.pdf>>.
8. Musys, N 2005, *Use pro spilni polityky Yevropeyskoho Soyuzu*, Vydavnytstvo K.I.S., Kyiv.
9. European Commission, 2015, *European Research Area Vision 2020*, Brussels, <ec.europa.eu/research/era/pdf/era_vision_2020_en.pdf>.
10. Azgaldov, GG & Kostin, AV 2010, *Upravlenie intellektualnoj sobstvennostju: standartnye mify ilirealnye problemy?*, <http://www.labrate.ru/kostin/azgaldov-kostin_2010-1_ip-management.doc>.
11. Shykova, LV 2014, 'Teoretychni aspekty upravlinnya intelektualnoy uvlasnisty unapidpryyemstvi', *Teoretychni i praktychni aspekty ekonomiky ta intelektualnoyi vlasnosti*, vol. 2, iss.1 (10), pp. 98-104.
12. Pyzhova, LB, Savchenko, OI & Chuksina, KR 2010, 'Vyznachennya mekhanizmv upravlinnya intelektualnoy vlasnisty na pidpryyemstvi', *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Kharkivskyy politekhnichnyy instytut*, Seriya Tekhnichnyy prohres ta efektyvnist vyrobnytstva, no. 5, pp. 133-138.

Стаття надійшла до редакції 02.04.2016р.